

Posudek bakalářské práce Hany Puldové *Gesta a mimika v různých kulturách*

Práce H. Puldové se zabývá zkoumáním toho, jak jsou v odborných a popularizačních pracích dostupných v češtině zpracovány interkulturní rozdíly ve vybraných oblastech neverbální komunikace. Neverbální komunikace i interkulturní rozdíly v ní jsou tématy zajímavými, kterým zatím nebylo v češtině a české lingvistice věnováno tolik pozornosti a která může mít též užitečné praktické aplikace.

Autorka v úvodních částech vymezuje neverbální komunikaci a shrnuje základní poznatky o hlavních oblastech neverbální komunikace. V těchto částech vychází z literatury z více oborů, jádrem je především literatura z oblasti sociální psychologie. Dohledání a studium nelingvistické odborné literatury je třeba ocenit, zároveň je však nedostatkem, že autorka opomíjí literaturu lingvistickou, v níž jsou o neverbální komunikaci, popř. o jejích vybraných oblastech alespoň zmínky. Jde především o literaturu zabývající se lingvistickou pragmatikou, ale také o práce vzniklé v rámci kognitivní lingvistiky. Práce kognitivnělingvistické by bylo využít také v diskusi o rozdílech mezi kulturami, o barvách aj.

Pokud jde o způsob odkazování na odbornou literaturu a vymezení vlastních myšlenek autorky a myšlenek převzatých, zpracování odborné literatury v podstatě odpovídá požadavkům na bakalářské práce, i když občas přeci jen není úplně zřejmé, kde jsou přesné hranice přebíraných pasáží, a na některých místech by bylo dobré odkazy ještě doplnit (např. s. 12, s. 13, vícero míst v kap. 2.2). Práce Mehrabian – Wiener (1967) zmiňovaná na s. 9 chybí v seznamu literatury. Doporučila bych též držet se v textu přesněji citační normy.

V některých částech práce by však bylo třeba přistoupit k poznatkům z odborné literatury, popř. i z dalších zdrojů rozhodně kritičtěji. Týká se to především kap. 2.2, kde jsou na více místech uváděny příklady interpretace významů jistých neverbálních prostředků, jak je uvádí autorkou použitá literatura, ale které autorka prezentuje jako fakta, bez kritického posouzení: Bylo by důležité zvážit, zda je daná interpretace opravdu platná vždy, za všech okolností a ve všech kulturách (a domnívám se, že tomu obvykle tak není). Také např. u úvodní informace o výskytech slova komunikace získané pomocí Googlu (s. 7) je třeba se ptát, zda jde vždy o komunikaci ve významu mezilidská komunikace, nebo zda výskyty zahrnují např. i pozemní komunikace aj.

V úvodní části by bylo bývalo vhodné uvést i nějaké vymezení pojmu kultura.

V úvodu „praktické části“ autorka představuje seznam 17 publikací dostupných v češtině, popř. ve slovenštině, které budou předmětem další analýzy. V práci však není dostatečně specifikováno, na základě jakých kritérií byly vybrány právě tyto práce. Poněkud zavádějící je, že v dalších částech autorka hovoří o českých autorech, ale zahrnuje do této skupiny i knihu psanou slovensky.

Analyzované publikace jsou vhodně rozděleny na odborné a popularizační a autorka také vhodně uvádí, že se odlišují i typem čtenářů, jimž jsou určeny. Vlastní formulace objasňující rozdělení na práce teoretické a popularizační však není příliš šťastná: kritériem nemůže být (pouze) typ čtenáře (jak se zdá z formulace „Toto dělení knih proběhlo na základě toho, komu jsou dané publikace směřovány, čili jaký je předpokládaný cílový čtenář...“ s. 21...), ale měla by jím být především kombinace kritérií / vlastností stylistických, které jsou zmíněny v odstavci předcházejícím. Nelze souhlasit s formulací, že „Tento (= popularizační; pozn. L. S. Ř.) styl bývá častěji zaměřen na určitý okruh předpokládaných příjemců, jedná se zejména o knížky určené pro děti“ (s. 21).

V následujících částech práce autorka dosti systematicky charakterizuje každou knihu a v další kapitole pak u každé shrnuje, o jakých typech neverbálních prostředků pojednávají. Charakteristiku každé publikace pak uzavírá stručné shrnutí, kolik prostoru je tématu v knize věnováno. (Autorka někdy, např. s. 39, hovoří o četnosti informací, to však není pro zjišťované údaje vhodný termín.) V závěrečných částech pak autorka porovnává, jak se z daného hlediska liší knihy autorů domácích a zahraničních a také knihy teoretické a překladové. I když je stanovení prostoru, který je v knihách věnován sledované problematice, poněkud intuitivní, výsledná zjištění jsou dosti zajímavá. Ještě zajímavější by však byla podrobnější analýza obsahu zkoumaných knih – je škoda, že to, jaké kultury a jaká gesta a jaké mimické prostředky jsou v knihách nejčastěji zmiňována, je pouze stručně naznačeno (např. podtržený odstavec na s. 39), tato část mohla být přínosným jádrem bakalářské práce.

Z hlediska celkové koncepce je práci možné vytknout jistý rozpor mezi vymezením cíle a závěry na jedné straně a vlastním jádrem práce: i když se v rámcových částech objevují formulace jako „dále budeme sledovat to, kterým kulturám je věnována pozornost a jaké informace jsou o daných prostředích sdělovány.“ (s. 8) nebo „... chceme srovnat, do jaké míry se vybrané knihy shodnou na kulturní variabilitě neverbálních prostředků.“ (s. 8), vlastní analýza se těmito otázkami v podstatě nezabývá, resp. o nich poskytuje jisté informace jen implicitně. Analýza se také zaměřuje především na gesta; mimika již tak systematicky zpracována není.

Text je jinak přehledně strukturován, obsahuje však dosti typografických nedostatků, možná vzniklých ve chvatu při závěrečném zpracování (citáty někdy kurzívou, někdy nikoli; interpunkce v poznámkách pod čarou; mezery mezi některými slovy; některé pasáže by se více hodily do jiné části práce – např. zmínka o Konečné v analýze práce Devito, s. 24). Pravopisných nedostatků je málo, objevují se však některé nepříliš šťastné formulace (např. „Mimoslovně totiž člověk mluví neustále“, s. 9; užívání zájmena tímto např. na s. 11; opakování téže závěrečné formulace v kapitolách 2.2.1–2.2.5) a jistá tendence k odbíhání od hlavního tématu.

I přes uvedené nedostatky hodnotím práci jako splňující kritéria kladená na práce bakalářské a doporučuji ji k obhajobě. Navrhuji známku dobře.

doc. PhDr. Lucie Saicová Římalová, Ph.D.
vedoucí bakalářské práce